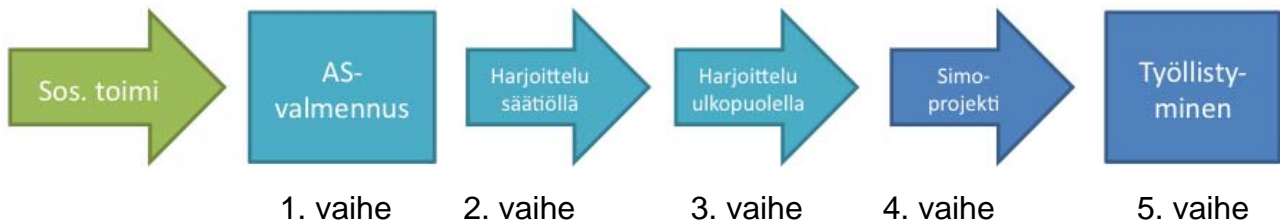

AS-HENKILÖIDEN TYÖLLISTYMISEN MALLI

Vuosien 2007–2009 aikana käynnissä olleen LuoTyö-projektin aikana kehitettiin työllistymisen malli, jonka avulla syrjäytymisvaarassa olevien tai työelämästä jo syrjäytyneiden Asperger-henkilöiden työllistymistä voidaan edistää. Mallissa on hyödynnetty Uudenmaan Vammaispalvelusäätiön eri yksiköiden Asperger-osaamista sekä säätiön työllistämiprojektien kautta saatua kokemusta. Mallissa painotetaan selkeää koordinoituvastuun ottamista sekä eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Myös Asperger-oireyhtymän piirteet tuntevan työvalmentajan mukana oleminen on keskeistä. Malli koostuu viidestä eri vaiheesta ja pyrkii hyödyntämään olemassa olevia palveluita mahdollisimman paljon.

Kuva 2. Työllistymispolku

VAIHE 1: AS-valmennus

Mallin ensimmäisessä vaiheessa asiakas otetaan säätiön AS-valmennuksen palvelujen piiriin. Asiakkaan tilanne ja toiveet kartoitetaan kokonaisvaltaisesti ja asetetaan realistiset pitkän aikavälin tavoitteet. Kartoituksen jälkeen työstetään asioita, joita työssä käyminen ja työpaikan säilyttäminen vaativat. Esimerkiksi asumiseen tai rahankäyttöön liittyvät ongelmat saattavat yhtälailla olla työllistymisen ja työn tekemisen esteenä, kuin muut suoranaisesti työntekoon liittyvät seikat. Alusta alkaen huolehditaan myös hyvästä yhteistyöstä ja tiedon kulusta asiakkaan muiden tukihenkilöiden kanssa, jotta kaikki osaavat toimia yhteisten tavoitteiden hyväksi. Toisinaan saatetaan myös todeta, että työllistyminen ei mallin mukaisella prosessilla ole realistista, vaan esimerkiksi koulutus tai pidempiaikainen valmennus olisi parempi ratkaisu.

Mikäli katsotaan, että työelämään siirtyminen kehitetyn mallin mukaisesti olisi mahdollista, ryhdytään miettimään sopivaa työtehtävää ja työpaikkaa, joka tukisi myöhempiä tavoitteita. Ensimmäinen työharjoittelupaikka on mahdollisuuksien mukaan säätiön omassa yksikössä. Kun työpaikasta ja työtehtävistä on sovittu, aletaan valmentautua tulevaan työpaikkaan ja harjoittelemaan kyseisessä työssä tarvittavia taitoja, sekä miettimään jo ennalta mahdollisista ongelmatilanteista selviämistä. Tässä vaiheessa on tärkeää peilata edellisiin työ- tai opiskelupaikkoihin ja miettiä minkälaisia ongelmatilanteita niissä on mahdollisesti esiintynyt.

VAIHE 2: Työharjoittelu UVPS:n omassa yksikössä

Työt ensimmäisessä työharjoittelupaikassa, säätiön omassa yksikössä, alkavat rauhallisesti työhön tutustumalla. Työpaikalta valitaan tukihenkilö, jolta voi aina tarvittaessa käydä kysymässä neuvoa työhön liittyviin asioihin. Samoin tutustutaan ensimmäisiin työtehtäviin ja sovitaan erilaisista käytännön asioista. Alusta alkaen on tärkeää tehdä lukujärjestys, josta päivän eri työtehtävät ja aikataulu näkyvät. Tämä luo useiden kaipaamaa struktuuria päivään. Työskentelyn aikana AS-valmennuksen tuki ja tuokiot työhönvalmentajan kanssa jatkuvat säännöllisesti. Työhönvalmentaja tukee kokonaisvaltaisesti työhön sopeutumista, valmentaa ongelmatilanteissa ja ratkoo mahdollisia työyhteisön ristiriitatilanteita. Puolen vuoden työharjoittelun aikana asiakkaan kanssa pystytään tarkentamaan tulevaisuuden tavoitteita ja selvittämään paremmin omia työelämään liittyviä vahvuuksia ja tarpeita.

VAIHE 3: Työharjoittelu säätiön ulkopuolisessa organisaatiossa

Puolen vuoden työharjoittelun jälkeen henkilölle etsitään työharjoittelupaikka jostakin säätiön ulkopuolisesta organisaatiosta. Käytännössä on olemassa henkilöitä, jotka hyötyisivät vuoden pituisesta tai jopa pidemmästä harjoittelusta samassa paikassa, mutta lainsäädäntö määrittelee työharjoittelun pituudeksi enintään puolta vuotta. Sopivaa työharjoittelupaikkaa etsitään yhdessä asiakkaan kanssa ja siellä käydään tutustumassa hyvissä ajoin.

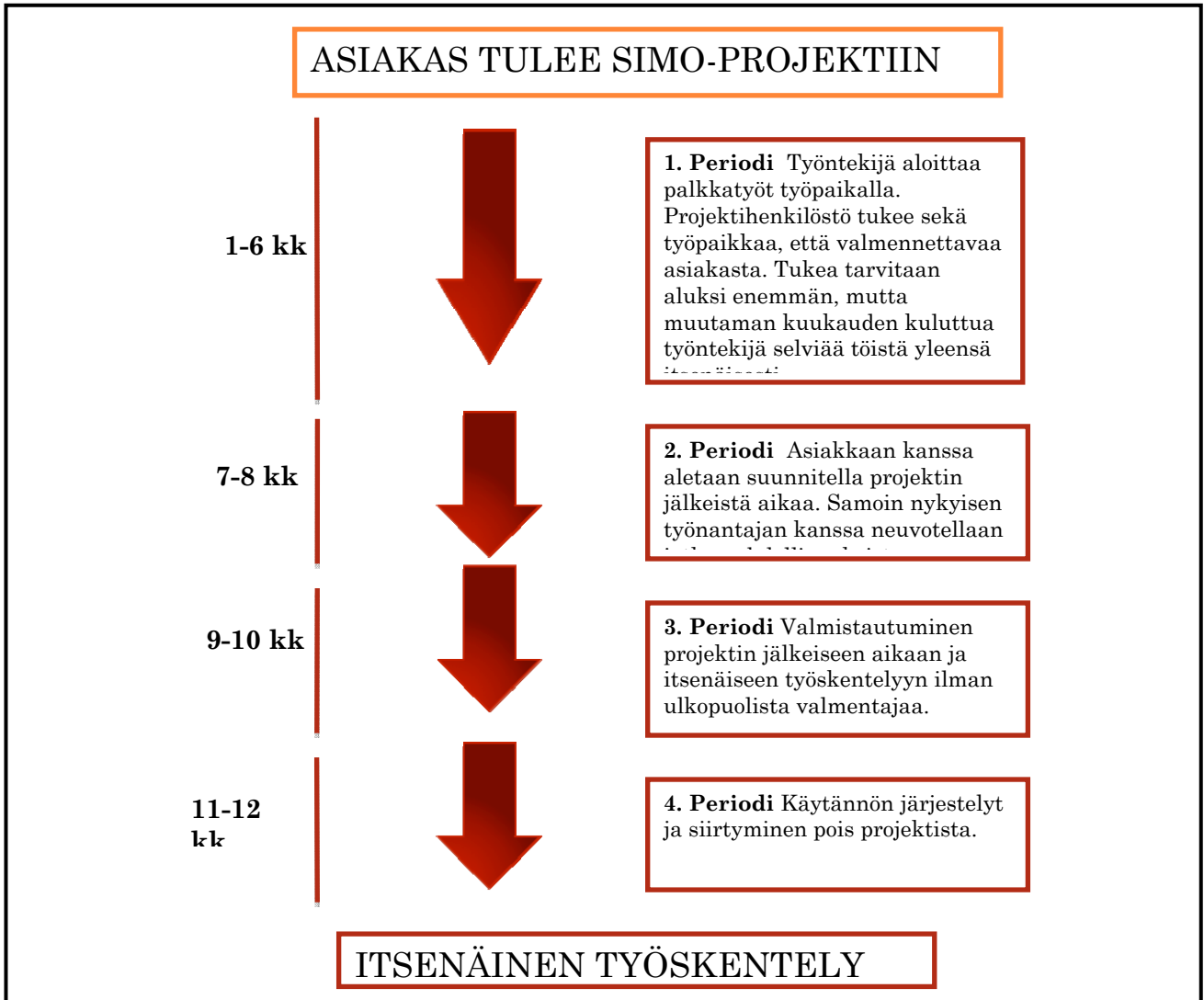
Siirtymävaiheen jälkeen AS-valmennuksen tarjoama valmennus jatkuu myös ulkopuolisessa organisaatiossa. Työhönvalmentaja käy työharjoittelupaikassa ohjaamassa työntekijää ja työyhteisöä ja varmistaa, että työt alkavat sujua hyvin. Työhönvalmentajan on huolehdittava, että uuden harjoittelupaikan henkilökunta ymmärtää mistä Aspergerin oireyhtymässä on kyse ja tietää kyseisen asiakkaan mahdolliset erityistarpeet. Samoin myös uudelta harjoittelupaikalta olisi hyvä löytää tukihenkilö, jolta asiakas voi kysyä neuvoa työhön liittyviin pulmatilanteisiin. Säätiön ulkopuolisessa työharjoittelussa asiakkaan työnkuva muuttuu itsenäisemmäksi, mutta työhönvalmentaja on silti asiakkaan tukena tarvittaessa.

VAIHE 4: Työllistyminen SIMO-projektin avulla

Toisen työharjoittelun jälkeen asiakas voi siirtyä säätiön työllistämishanke SIMOon. Kyseinen projekti on UVPS:n vakiintunutta työllistymistä edistävää toimintaa, jota ELY-keskus rahoittaa. SIMO-työllistymisprojekti työllistää vajaakuntoisia ja pitkäaikaistyöttömiä henkilöitä sekä säätiön omiin yksiköihin, että ulkopuolisten tahojen palvelukseen. Parhaassa tapauksessa työntekijä voi jatkaa työtänsä palkattyläisenä harjoittelupaikassansa, SIMO-projektin tukemana.

Myös SIMO -projektin kautta työllistetyt henkilöt saavat paljon tukea työpaikalleen ja sitä tarjotaan myös työyhteisölle. Tuen määrä on kuitenkin vähäisempi ja asiakas joutuu toimimaan varsin itsenäisesti harjoitteluihin verrattuna. Mikäli työnteko sujuu hyvin, käy työhönvalmentaja noin kerran kuukaudessa tapaamassa työntekijää.

SIMO -projektissa työntekijöiltä odotetaan tehokasta, palkkaansa vastaavaa työntekoa. Projektin kautta työllistetyt henkilöt saavat TES:in mukaista, tehtävänkuvan oikeuttamaa palkkaa ja heillä on määräaikainen, yleensä vuoden mittainen työsopimus.

Kuva 3. SIMO-projektin työllistymispolku

VAIHE 5: Pysyvä työllistyminen

SIMO-projektin tavoitteena on henkilön pysyvä työllistyminen tai jonkin muun kestävä ratkaisun löytäminen. Tavallista on, että työntekijän osoitettua osaamisensa ja tarpeellisuutensa työyhteisössä, on työntekijän mahdollista jäädä töihin työpaikalleen ilman projektihenkilöstön tukea. Siirtymävaiheessa SIMO-projektin henkilökunnan keskeinen rooli on neuvoa työnantajaa erilaisten tukimuotojen hyödyntämisessä. Juuri tukien hyödyntäminen tuottaa työnantajalle usein hankaluuksia, jonka vuoksi palkkaaminen jätetään tekemättä.